

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

معاونت پژوهش

نظریه نیازهای معنوی در اسلام
و تناظر آن با سلسله مراتب نیازهای مزلو

محمد صادق شجاعی

جامعة المصطفیٰ العالمیة

شجاعی، محمدصادق
نظریه نیازهای معنوی در اسلام و تناظر آن با سلسله مراتب نیازهای مزلو/
محمدصادق شجاعی؛ [برای] جامعه المصطفیٰ ﷺ العالمية، معاونت پژوهش.
-- قم: جامعه المصطفیٰ ﷺ العالمية، ۱۳۸۷.
۵۵ ص. -- (جامعه المصطفیٰ ﷺ العالمية، معاونت پژوهش؛ ۱۵۵)
ISBN: 978-964-195-055-4 ۷۰۰۰ ریال
فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
کتاب حاضر جهت ارائه در یازدهمین جشنواره شیخ طوسی رحمته تدوین
شده است.
کتابنامه: ص. [۵۳] - ۵۵؛ همچنین به صورت زیرنویس.
۱. خودسازی (اسلام). ۲. اخلاق اسلامی. ۳. روانشناسی انسانگرا. الف.
جامعه المصطفیٰ ﷺ العالمية. معاونت پژوهش. ب. جشنواره شیخ طوسی رحمته؛
معنویت و جهان معاصر (یازدهمین: ۱۳۸۷: قم). ج. عنوان.
۲۹۷ / ۶۳ BP ۲۵۰ / ۳ ش ۶

نظریه نیازهای معنوی در اسلام و تناظر آن با سلسله مراتب نیازهای مزلو

مؤلف: محمد صادق شجاعی

چاپ اول: ۱۳۸۷

ناشر: انتشارات جامعه المصطفیٰ ﷺ العالمية

صفحه‌آرایی: سید محسن عمادی مجید

چاپ: امیران ● قیمت: ۷۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۲۰۰۰

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

مراکز پخش:

● قم، خیابان بهار، جنب هتل الزهراء رضی الله عنها، فروشگاه انتشارات جامعه المصطفیٰ ﷺ العالمية.

تلفکس: ۰۲۵۱۷۷۴۹۸۷۵

● قم، بلوار محمد امین، سه راه سالاریه، جنب جامعه العلوم، فروشگاه انتشارات

جامعه المصطفیٰ ﷺ العالمية. تلفکس: ۰۲۵۱۲۱۳۳۱۰۴

www.eshraq.com

E-mail: public-relations@Qomicis.com

سخن ناشر

جامعه المصطفیٰ ﷺ العالمية به مثابه بخش بین الملل حوزه علمیه، در کنار فعالیت‌های آموزشی خویش، کوشیده است در عرصه پژوهش نیز از ظرفیت علمی دانش پژوهان و دانشورانش بهره گیرد. شناسایی پژوهشگران و قابلیت‌های آنان و تلاش برای افزایش این توانایی‌ها و نیز گسترش روحیه پژوهش و تقدیر و پشتیبانی از فعالیت‌های پژوهشی، گام‌هایی در این راه بوده‌اند.

جشنواره پژوهشی شیخ طوسی رحمته الله علیه در یازده سال گذشته، آینه‌ای برای بازنمایی حرکت و پویایی خودجوش پژوهش در این مرکز بوده و در این راستا، امسال نیز موضوع ویژه‌ای برای اندیشه‌ورزی فرهیختگان در قالب فراخوان با عنوان «معنویت و جهان معاصر» عرضه داشته است. نگاشته‌های فراوانی در محورهای گوناگون این موضوع به دبیرخانه جشنواره ارائه شد که نوشتار حاضر، نمونه‌ای از آثار برگزیده این فراخوان است.

معاونت پژوهش جامعه المصطفیٰ ﷺ العالمية بر خود لازم می‌داند

۶ نظریه نیازهای معنوی در اسلام و تناظر آن با سلسله مراتب نیازهای مزلو

از سرورانی که در این عرصه، حضور علمی داشته‌اند و نیز دوستانی که در برپایی این جشنواره و آماده سازی و نشر آثار آن سهم وافر داشته‌اند، صمیمانه سپاس‌گزاری کرده، دوام توفیقشان را از خداوند طلب کند.

جامعة المصطفى ﷺ العالمية

معاونت پژوهش

پاییز ۱۳۸۷

فهرست

	سخن ناشر	۵
	چکیده	۹
	تعریف و ماهیت نیاز	۱۱
	اهمیت نیازها در زندگی انسان	۱۳
	فهرست و طبقه‌بندی نیازها از نظر روان‌شناسان	۱۴
	نقد و بررسی	۱۸
	توجه ویژه به نیازهای معنوی، در فهرست نیازهای انسان	۱۹
	طبقه‌بندی نیازهای معنوی با نگرش به منابع اسلامی	۲۴
	۱. نیازهای وجود؛ ربط و تعلق به خدا	۲۵
	۲. نیازهای ایمنی‌جویی معنوی	۲۹
	۳. نیازهای دوستی با خدا	۳۷
	۴. نیاز به کرامت، عزت نفس و آزادگی اخلاقی	۴۳
	۵. نیاز به خودشکوفایی معنوی و تقرب به خدا	۴۶
	نتیجه‌گیری	۵۱
	منابع	۵۴

چکیده

در این مقاله، نخست مروری به اهمیت نیازها در حوزه روان‌شناسی شده و در ادامه، با توجه به ضرورت در نظر گرفتن نیازهای معنوی در سلسله مراتب نیازها، به بررسی اجمالی ادبیات تفکر ارزشی و نیز متون علمی موجود در خصوص اهمیت آن نیازها پرداخته شده است.

در حوزه معرفت دینی، محدوده نیازهای انسان با یکدیگر، به وسعت خدا و همه هستی گسترش می‌یابد. با این پیش فرض، نیازهای معنوی انسان متناظر با هرم نیازهای مزلو در پنج طبقه «نیازهای وجود، نیازهای ایمنی جویی معنوی، نیاز محبت و دوستی با خدا، نیاز کرامت نفس و نیاز خود شکوفایی معنوی» عنوان شده است.

از نظر اسلام، انسان معاصر تنها با بازگشت به خدا و توجه به معنویت می‌تواند از رنج مشکلات و مصائب زندگی رهایی یافته و سلامت روانی خود را باز یابد. بسیاری از بیماری‌ها، اختلالات روانی و انحرافات اخلاقی، در واقع به دلیل غفلت از نیازهای معنوی در زندگی است.

۱۰ نظریه نیازهای معنوی در اسلام و تناظر آن با سلسله مراتب نیازهای مزلو

امید است این پژوهش بتواند دریچه تازه‌ای را به سوی روان‌شناسی مذهب گشوده و بُعد دیگری از نیازهای انسان را، که به روشنی در هرم نیازهای مزلو به چشم نمی‌خورد، برجسته کند. واژه‌های کلیدی: نیاز، معنویت، نیازهای معنوی، روان‌شناسی دینی.